

УДК 636.2:631.22

Смоляр В., канд. с.-г. наук (УкрНДІПВТ ім. Л. Погорілого)

Концептуальні аспекти створення малих відгодівельних ферм ВРХ

У статті наведено детальну інформацію щодо формування концептуальних аспектів створення малих відгодівельних ферм великої рогатої худоби (ВРХ), яке здійснюється за такими напрямками: вихідні критерії щодо об'ємно-планувальних рішень тваринницьких будівель; вихідні критерії щодо технологічних рішень функціонування тваринницьких ферм; вихідні критерії щодо технічного забезпечення виконання технологічних процесів на фермі. Створення малих відгодівельних ферм ВРХ ґрунтується на таких складових: відносній дешевизні тваринницьких будівель і об'єктів інфраструктури ферм; відповідності технологічних і технічних характеристик тваринницьких об'єктів сучасним вимогам; ефективності виробництва продукції.

Ключові слова: бички на відгодівлі, велика рогата худоба, виробництво яловичини, відгодівельні ферми, тваринницькі будівлі, яловичина.

Суть проблематики. Протягом останніх років спостерігається тенденція до зниження поголів'я м'ясних порід у господарствах України. Станом на початок 2017 року поголів'я худоби м'ясного напрямку становило 55,1 тис. гол., що на 5,3 % нижче порівняно з 2016 роком [1]. У багатьох країнах світу виробництво яловичини вважається прибутковим видом аграрного бізнесу, а в Україні впродовж останніх 20 років це досить збиткове виробництво. Сьогодні виробництво яловичини і телятини у структурі м'ясного балансу країни займає менше 20 % проти 45 %, як це було у недалекому минулому [2]. Розвиток скотарства повинен бути спрямований на забезпечення населення України харчовими продуктами, зокрема яловичиною, нарощуючи розвиток галузі м'ясного скотарства та ефективність виробництва продукції. В основі подальшого розвитку лежить інноваційний підхід до відновлення галузі через вирішення таких ключових завдань: нарощування інвестиційного потенціалу м'ясного скотарства, будівництво і реконструкція тваринницьких будівель з відгодівлі великої рогатої худоби (ВРХ), упровадження ресурсощадних технологій виробництва яловичини тощо. У цьому контексті, важливо зазначити, що у 2017 році вагома кількість, а саме 25 % інвестиційних вкладень в аграрному секторі (будівництво та реконструкція тваринницьких будівель), надходили на розвиток скотарства [3], спрямування державної підтримки на

розвиток м'ясного скотарства для стимулювання зростання виробництва яловичини на основі модернізації галузі, розвитку крупно- і дрібнотоварного виробництва, розроблення стандартів на тваринницьку продукцію, яка відповідає вимогам ЄС, гармонізацію законодавства у галузі ветеринарної медицини з міжнародними нормами і правилами тощо. Одним із важливих напрямків успішного розвитку м'ясного скотарства є використання можливостей малих форм господарювання – особистих селянських господарств (ОСГ), невеликих фермерських господарств, сімейних ферм. За таких умов важливо нарощувати поголів'я великої рогатої худоби, збільшувати частку відгодівельної худоби спеціалізованих м'ясних порід. В УкрНДІПВТ ім. Л. Погорілого накопичені певні напрацювання з розроблення технічних та технологічних рішень ферм родинного типу з відгодівлі ВРХ [4, 5, 6]. Оскільки створення ефективних малих відгодівельних ферм, адаптованих до вимог ЄС, є актуальним, то для розвитку м'ясного скотарства в Україні передбачено не лише нарощування крупнотоварного виробництва яловичини, а й інтенсифікацію малих форм господарювання, тобто ОСГ, дрібного фермерства, сімейних ферм, включаючи кооперацію з потужними виробниками продукції.

Метою досліджень є нарощування обсягів виробництва яловичини через створення вискоєфективних

© Смоляр В., 2018

малих відгодівельних ферм ВРХ.

Результати досліджень. Формування концептуальних аспектів створення малих відгодівельних ферм ВРХ здійснювалось за такими напрямками: вихідні критерії щодо об'ємно-планувальних рішень тваринницьких будівель; вихідні критерії щодо технологічних рішень функціонування тваринницьких ферм; вихідні критерії щодо технічного забезпечення виконання технологічних процесів на фермі.

Створення малих відгодівельних ферм ВРХ ґрунтується на таких складових: відносна дешевизна тваринницьких будівель і об'єктів інфраструктури ферм; відповідність технологічних і технічних характеристик тваринницьких об'єктів сучасним вимогам; ефективність виробництва продукції.

Вихідні критерії щодо об'ємно-планувальних рішень тваринницьких будівель.

На шляху створення ефективних малих відгодівельних ферм ВРХ, адаптованих до вимог ЄС, доцільно скористатись розробленим німецькою фірмою «Rundbogen Hallen» сучасним будівельним рішенням ферми для відгодівлі худоби (рис. 1) [7].

Рис. 1 – Приміщення відгодівельної ферми фірми «Rundbogen Hallen»

Розміщення всіх вікових груп відгодівельного поголів'я здійснюють в одній будівлі, спроектованій з такими розмірами: ширина – 12 м, висота – 6 м, довжина залежить від кількості тварин на відгодівлі.

Каркас будівлі, який у поперечному розрізі має аркову форму, виготовляють з опорних залізобетонних блоків завширшки 600 мм, заввишки 900 мм, металевих труб (діаметром 76 мм з товщиною стінки 4,5 мм) і дерев'яних конструкцій. Вертикальні стіни заввишки 3 м, торці і дах будівлі покривають профнастилом. Із боку розміщення тварин стіну заввишки 3 м додатково укріплюють зсередини з дерев'яним покриттям. На цій стіні передбачені двері з кожної секції для переміщення тварин на вигульні майданчики. У верхній частині даху симетрично з обох боків через кожні 2 м розміщують отвори, закриті прозорим покривним полікарбонатом для освітлення приміщення в денний час доби. Розміри отворів: висота – 1,5 м, довжина – 0,5 м. Підлогу в приміщенні вистилають шаром бетону завтовшки 15 – 25 см, огороження секцій виготовляють з металевих труб, ворота – типу ролети.

Система вентиляції повітря в приміщенні функціонує завдяки вентиляційним клапанам-жалюзі, які роз-

міщені вздовж гребеня будівлі.

У приміщенні встановлюється штучне освітлення, оскільки за вимогами ЄС не допускається утримання худоби постійно в темряві.

Вихідні критерії щодо технологічних рішень функціонування тваринницьких ферм.

Спосіб утримання худоби на відгодівлі – безприв'язний. Для розміщення відгодівельного поголів'я у тваринницькій будівлі передбачено три секції (по одній або по дві клітки в кожній залежно від кількості тварин на відгодівлі): перша секція призначена для утримання бичків віком від 0,5 місяця до 6 місяців; друга – від 6 до 12 місяців; третя – від 12 до 18 місяців. Для забезпечення комфортних умов утримання усіх вікових груп відгодівельного поголів'я великої рогатої худоби обґрунтовані розміри технологічних площ: для бичків віком від 0,5 місяця до 6 місяців – 3 м² /гол., від 6 до 12 місяців – 5 м² /гол., від 12 до 18 місяців – 6 м² /гол. Секції розділені на дві зони: для годівлі тварин (завширшки 3,0 м) і для відпочинку (завширшки 6,0 м). Згідно з вимогами ЄС раціональна ширина зони відпочинку для відгодівельного поголів'я ВРХ становить від 4 м до 6 м [8], ширина галереї з кормовим столом – 3,0 м. Для підстилки використовують подрібнену солому з розрахунку 1,0 кг/гол. на добу.

Для формування стада відгодівельного молодняка ВРХ необхідна закупка бичків віком від 15 до 30 днів. Для наповнення тваринами технологічних груп закупівлю здійснюють з інтервалом у 6 місяців. Продуктивність відгодівельного стада становить не менше 400 кг живої маси тварин у 18-місячному віці за середньодобових приростів – 800-1000 г. Збереження поголів'я сягає 98 %. Норми випоювання заміників незбираного молока для телят віком до 6 місяців складають 250 кг. На виробництво 1 ц приросту живої маси потрібно 7,8 ц к. од. кормів (сіно, солома, силос, сінаж, концентровані корми).

Проведений розрахунок руху відгодівельного поголів'я за роками засвідчив, що на кінець 2 року після введення малої ферми в експлуатацію вона набуває запланованої потужності щодо виробництва продукції.

Вихідні критерії щодо технічного забезпечення виконання технологічних процесів на фермі.

Корм роздають з використанням енергетичного засобу (міні-трактора), агреатованого відповідними знаряддями (причіпний кормороздавач типу РММ-6, напівпричіп тракторний типу НТ-2-02 тощо).

Для випоювання телят заміниками незбираного молока використовують молочний шатл фірми «Urban» (Німеччина), а також відра для випоювання відгодівельного молодняка.

Напування тварин здійснюють з групових напувалок, з можливістю підігрівання води, по дві в кожній секції.

Гній з тваринницької будівлі прибирають міні-трактором, агреатованим відповідними знаряддями.

На малій відгодівельній фермі передбачено відповідну інфраструктуру, тобто додаткові споруди для функціонування тваринницького об'єкта, зокрема траншею для силосу чи сінажу, майданчик з навісом для сіна та соломи, гноезбиральний майданчик, підсобне приміщення, свердловину тощо.

Висновки. Сформовані концептуальні аспекти

щодо створення малих відгодівельних ферм ВРХ передбачають вихідні критерії щодо об'ємно-планувальних рішень тваринницьких будівель, технологічних рішень функціонування тваринницьких ферм, технічного забезпечення виконання технологічних процесів на фермі. Створення таких ферм ґрунтується на відносній дешевизні тваринницьких будівель і об'єктів інфраструктури, відповідності технологічних і технічних характеристик тваринницьких об'єктів сучасним вимогам, ефективності виробництва продукції.

Список літератури

1. Тваринництво України: стан, проблеми, шляхи розвитку (1991-2017-2030 рр.) / За ред. акад. НААН України М.І. Бащенко. – К.: Аграр. наука, 2017. – 160 с.
2. Кернасюк Ю. В. Ринок м'яса ВРХ в Україні: проблеми і перспективи / Ю. В. Кернасюк // Агробізнес сьогодні. – 2016. – № 8. – С. 14-16.
3. Найбільше інвестицій в аграрному секторі надходить на розвиток скотарства. – Прес-служба Мінагрополітики України. – 20.10.2017 р.
4. Кравчук В. Обґрунтування технологічних параметрів родинної ферми з відгодівлі великої рогатої худоби / В. Кравчук, М. Луценко, В. Смоляр // Техніка і технології АПК. – 2012. – № 5. – С. 15-17.
5. Засоби малої механізації в тваринництві: посібник / В.І. Кравчук, М.М. Луценко, В.В. Погорілий, С.С. Постельга, В.І. Смоляр та ін. / За ред. В.І. Кравчука, М.В. Присяжнюка; УкрНДІПВТ ім. Л. Погорілого. – Дослідницьке, 2012. – 168 с.
6. Смоляр В. Техніко-технологічні рішення відгодівельної ферми на 100 голів великої рогатої худоби / В. Смоляр / Зб. наукових праць УкрНДІПВТ ім. Л. Погорілого. – 2014. – Книга 2. – С. 284-290.
7. Einfach, schnell, universell Rundbogenhallen. – Deutschland. – Rundbogen Hallen. – 2010. – 23 S.
8. Фрайбергер, Ф. Постройки для мясного ското-

водства / Франц Фрайбергер, Иоганнес Цанер, Йохен Симон // Аграрна техніка та обладнання. – 2013. – № 3. – С. 68-70.

Аннотация. В статье представлена подробная информация о формировании концептуальных аспектов создания малых откормочных ферм крупного рогатого скота (КРС), которое осуществляется по следующим направлениям: исходные критерии относительно объемно-планировочных решений животноводческих зданий; исходные критерии относительно технологического обеспечения функционирования животноводческих ферм; исходные критерии относительно технического обеспечения выполнения технологических процессов на ферме. Создание малых откормочных ферм КРС основывается на следующих составляющих: относительной дешевизне животноводческих зданий и объектов инфраструктуры ферм, соответствии технологических и технических характеристик животноводческих объектов современным требованиям, эффективности производства продукции.

Summary. The article provides detailed information on the formation of conceptual aspects of the creation of small fattening farms of cattle, which is carried out in the following areas: the initial criteria for the volume-planning solutions of livestock buildings; initial criteria for the technological support of the functioning of livestock farms; initial criteria for technical support for the implementation of technological processes on the farm. Creation of small feeding farms of cattle is based on the following components: relative low-cost of cattle-breeding buildings and infrastructure of farms, compliance of technological and technical characteristics of cattle-breeding facilities with modern requirements, production efficiency.

Стаття надійшла до редакції 5 лютого 2018 р.